

УДК 340.1:338.1

DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v3.2024.2>

Р. С. Кірін
доктор юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Мамутова Національної академії наук України»
orcid.org/0000-0003-0089-4086

ЕТАП ІНТЕРНЕТИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН Е-УРЯДУВАННЯ В 2004–2005 РР.

Стаття присвячена дослідженню особливостей та історико-правовому аналізу регулювання правовідносин е-урядування у 2004–2005 рр. на етапі інтернетизації діяльності органів влади. Встановлено, що комплексний інститут е-уряду, як складова законодавства про е-урядування, являє собою систему нормативних приписів кількох галузей законодавства, які безпосередньо чи опосередковано регулюють певну сукупність суспільних відносин у сфері особливого виду державного управління, заснованого на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, Інтернету та всесвітньої мережі у поєднанні з організаційними змінами та новими навичками з метою підвищення ефективності, підконтрольності та прозорості органів влади при наданні державних е-послуг, впровадженні процесів е-демократії та державної цифрової політики. Розкрито надзвичайну результативність 2004 р. у формуванні правової бази е-урядування. Важливими складовими предмету права е-урядування цього року виступала сукупність відносин щодо реєстру електронних інформаційних ресурсів, е-документів та е-документообігу в органах влади, цифрового е-підпису.

Обґрунтовано доцільність врахування приписів, що були покликани врегулювати різноманітні види відносин, суміжних із цифровими управлінськими (виборчі, безпекові, міжнародні, екологічні). Аргументовано, що ключовими нормативно-правовими актами у сфері е-урядування, які були прийняті у 2004 р., слід визнати Указ Президента України від 31.07.2004 р. № 854/2004 та розпорядження КМУ від 18.10.2004 р. № 759-р. Першим було визнано створення ефективних організаційних та правових умов для всебічної реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, другим вказано забезпечити розміщення і систематичне оновлення інформації та технічну підтримку власних веб-сайтів. Виявлено окрему підзаконних нормативно-правових актів, прийнятих впродовж 2004-2005 рр., дія яких була передбачена на поточні роки або на певний період. Встановлено, що особливістю 2005 р. у формуванні правових засад інтернетизації діяльності органів влади стала підвищена увага президента та парламенту до сфери е-урядування.

Ключові слова: е-урядування, інтернетизація, правове регулювання, органи влади, нормативно-правові акти, інформаційно-комунікаційні технології, інтернет.

Kirin R. S. THE STAGE OF INTERNETIZATION OF GOVERNMENT ACTIVITIES: PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION OF E-GOVERNMENT RELATIONS IN 2004–2005

The article is devoted to the study of the peculiarities and historical and legal analysis of the regulation of e-government relations in 2004–2005 at the stage of Internetization of government activities. It is established that the complex institution of e-government, as a component of e-government legislation, is a system of regulatory provisions of several branches of legislation which directly or indirectly regulate a certain set of social relations in the field of a special type of public administration based on the use of information and communication technologies, the Internet and the World Wide Web, combined with organizational changes and new skills with the aim of increasing the efficiency, controllability and transparency of public authorities in providing public services. The author reveals the extraordinary effectiveness of 2004 in shaping the legal framework for e-government. The important components of the subject of e-government law this year were a set of relations concerning the register of electronic information resources, e-documents and e-document flow in government bodies, and digital e-signatures.

The author substantiates the expediency of taking into account the regulations designed to regulate various types of relations related to digital governance (electoral, security, international, environmental). It is argued that the key legal acts in the field of e-government adopted in 2004 should be recognized as the Decree of the President of Ukraine of 31.07.2004 No. 854/2004 and the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 18.10.2004 No. 759-p. The first one recognized the creation of effective organizational and legal conditions for the full realization of the constitutional right of citizens to participate in the management of public affairs, while the second one was to ensure the posting and systematic updating of information and technical support of their own websites. The author identifies a number of by-laws and regulations adopted in 2004-2005, which were intended to be in force for the current years or for a certain period. It is established that the peculiarity of 2005 in the formation of the legal framework for the Internetization of government activities was the increased attention of the President and Parliament to the e-government sphere.

Key words: e-government, Internetization, legal regulation, authorities, regulations, information and communication technologies, Internet.

Постановка проблеми. Правове регулювання відносин е-урядування на етапі інтернетизації діяльності органів державної влади (далі – ОДВ) протягом 2002–2003 рр. супроводжувалося перш за все, прийняттям низки законодавчих актів щодо змін з питань забезпечення та безпе-

решкодної реалізації права людини на свободу слова, е-документів та е-документообігу, цифрового е-підпису, телекомунікації та захисту суспільної моралі, а також актів міжнародного та європейського законодавства. На підзаконному рівні окремої уваги заслуговували заходи щодо створення інформаційної е-системи «Е-Уряд», а також Перелік і Порядок надання інформаційних та інших послуг з її використанням.

Наступного року в Європейському Союзі (далі – ЄС) почало активно формуватися законодавство у сфері е-комерції та е-закупівель. Інтєрооперабельна інфраструктура останніх мала призвести до економії на обсягах, завдяки чому європейські компанії змогли б легше надавати свої послуги клієнтам в інших державах-членах ЄС ґрунтуючись на імплементації Директив про державні закупівлі 2004/18/ЄС [1] та 2004/17/ЄС [2], а також Плану дій щодо державних е-закупівель, ухваленого в 2004 р. (СОМ(2004)841) [3]. Крім того, у 2004 р. була започаткована програма ЄС «Інтєрооперабельне надання європейських послуг електронного урядування державним адміністраціям, бізнесу та громадянам» (*Interoperable Delivery of European e-Government Services to Public Administrations, Businesses and Citizens, IDABC*), яка була спрямована на правильне використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) для надання транскордонних послуг в Європі. Вона мала на меті стимулювати розвиток онлайн-платформ, що надають державні е-послуги в Європі. Програма використовувала можливості ІКТ для заохочення та підтримки надання транскордонних послуг державного сектору громадянам та підприємствам у ЄС, підвищення ефективності та співпраці між європейськими державними адміністраціями, а також сприяння перетворенню Європи на привабливе місце для життя, роботи та інвестицій [4].

Тож очевидно, що Україна не могла та не мала стояти осторонь європейського е-руху, адже на той час у кожній державі-члені ЄС досягнуто прогресу в переведенні державних послуг в онлайн-режим, причому середній рівень доступності послуг в режимі онлайн зріс з 45% до 65% в період з 10.2001 р. по 10.2002 р. Безумовним орієнтиром стало й Повідомлення Комісії від 26.09.2003 р. до Ради, Європейського Парламенту, Європейського Економічного і Соціального Комітету та Комітету Регіонів «Роль е-урядування для майбутнього Європи» [5], в якому поняття «е-уряд» розглядався як використання ІКТ в органах державного управління у поєднанні з організаційними змінами та новими навичками з метою покращення державних послуг, демократичних процесів та державної політики.

На національному рівні тривала реалізація завдань промислово-інноваційного розвитку укра-

їнської економіки, яка передбачала, у тому числі розвиток на основі сучасних та світових досягнень національної інформаційної інфраструктури, створення та використання перспективних ІКТ, телекомунікаційних мереж, засобів інформатики та систем зв'язку. Особливу увагу слід було приділити розвитку мережі «Інтернет» в Україні [6].

Тож, продовження дослідження формування джерел права е-урядування на етапі інтернетизації діяльності ОДВ безумовно є важливим для системної оцінки процесу становлення правової бази у цій сфері. Особливої актуальності регулювання окремих видів правовідносин е-урядування набуває в аспекті усвідомлення напрацьованого досвіду Україною та перспективи отримання та/або передачі відповідних інструментів від/для країн ЄС.

У зв'язку з цим, метою написання статті став історико-правовий аналіз та встановлення особливостей регулювання правовідносин е-урядування у 2004–2005 рр. на етапі інтернетизації діяльності ОДВ та ОМС (2002–2010 рр.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість та актуальність розвитку цифровізації управлінських відносин робить цей напрямок привабливим для дослідження науковцями різних галузей знань, адже ще з середини 1990-х років уряди в усьому світі почали реалізовувати масштабні ініціативи з метою використання величезного потенціалу Інтернету для покращення та вдосконалення процесу управління. Разом з комп'ютером, Інтернет став незамінним інструментом у повсякденному управлінні державою.

Теоретико-практичне розуміння місця, ролі й функцій ІКТ у діяльності ОДВ розглядалися вітчизняними, зокрема такими вченими як О. Баранов, Н. Грицяк, М. Демкова, С. Дзюба, Н. Дяченко, В. Дрешпак, І. Жилияев, А. Константинівська, І. Коліушко, В. Копняк, Є. Котух, Г. Лук'янова, А. Майстрєнко, В. Малиновський, І. Малукова, С. Полумієнко, І. Рубан, А. Семенченко, Ю. Соломко та ін., а також зарубіжними вченими, а саме в наукових працях Т. Беккера, К. Беллами, Дж. Гарсона, Д. Норріса, Дж. Тейлора, Дж. Фоунтейна та ін. Тож, погоджуючись із позицією М. Косич та Н. Губанової, за якою повсякчасна цифровізація життя суспільства на сучасному етапі вимагає від органів влади ефективного публічного управління на базі е-взаємодії, для забезпечення прозорості та відкритості державних органів [7], варто зазначити, що подібні процеси мають надважливе значення й для становлення стратегічних засад механізму забезпечення відкритості міст [8; 9].

Натомість слід відмітити, що наразі очевидно бракує історико-правових досліджень в напрямі формування та розвитку джерел права е-урядування. Також відмічу, що представлений матеріал

є частиною пошуків щодо предметно-хронологічного процесу формування нормативно-правових актів (далі – НПА) України в цій сфері, початок якого (1992–2001 рр.) закладені у попередній публікації [10].

Виклад основного матеріалу. Намагаючись отримати уявлення про глобальне середовище е-урядування, у 2001 р. Американське товариство державного управління (*American Society for Public Administration, ASPA*) та Відділ державної економіки та державного управління Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) (*United Nations Division for Public Economics and Public Administration, UNDPEPA*) провели дослідження, в якому проаналізували підходи, прогрес та зобов'язання з боку 190 держав-членів ООН. На думку упорядників, у широкому розумінні, е-уряд може включати практично всі ІКТ, платформи та додатки, що використовуються державним сектором, але для цілей цього звіту, е-уряд визначався як використання Інтернету та всевітньої мережі для надання урядової інформації та послуг для громадян.

При цьому у дослідженні було використано дві методології. По-перше, національні урядові веб-сайти були проаналізовані на предмет наявності контенту та послуг, якими, найімовірніше, користуватиметься пересічний громадянин. Наявність або відсутність певних функцій сприяла визначенню рівня прогресу країни. Етапи представляють собою простий орієнтир, який об'єктивно оцінює рівень розвитку країни в Інтернеті. По-друге, було проведено статистичний аналіз, який порівнював інфраструктуру ІКТ та потенціал людського капіталу 144 держав-членів ООН. Підсумковий показник, або Індекс е-уряду (*E-Government Index*), може бути корисним інструментом для розробників політики як щорічний орієнтир [11, с. 1].

Так, І. Колюшко наприкінці 2003 р. зазначав, що одним з підтвердженням швидких темпів росту споживачів Інтернет-послуг є дані дослідження, проведеного американською компанією Nua.com, відповідно до якого 10% населення Землі, або 580,78 млн. чоловік, мають доступ до мережі Інтернет. За рівнем проникнення у «світове павутиння» у травні 2002 р. лідирувала Ісландія, 69,8% населення якої мало доступ до Інтернету. Друге місце за цим показником посіла Швеція (64,68% жителів), третє – Данія (60,38%), далі – Гонконг (59,58%) і США (59,1%). Дуже важливий момент: під час дослідження з'ясувалося, що «цифровий розрив» між країнами розвиненими і такими, що розвиваються, продовжує збільшуватися. У Європі проживає 32% інтернетників, у Латинській Америці – лише 6%, на Близькому Сході та в Африці – 2% всіх користувачів мережі. Це пов'язано зі слабким розвитком ІКТ у цих

регіонах. І тут байдуже, де причина, а де наслідок: кількість користувачів Інтернету обумовлена рівнем життя населення розвинених країн або рівень життя в цих країнах підвищується завдяки масовому використанню можливостей Інтернету [12].

2004 р. став надзвичайно результативним у формуванні правової бази е-урядування і розпочався зі створення Єдиної інформаційної системи з обліку, зберігання та оцінки майна, що реалізується за рішеннями органів виконавчої влади (далі – ОБВ) [13] та затвердження Порядку легалізації комп'ютерних програм в ОБВ (втратив чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 09.04.2024 р. № 389).

Важливою складовою предмету права е-урядування виступає сукупність відносин щодо реєстру електронних інформаційних ресурсів. Так, постановою КМУ від 17.03.2004 р. № 326 було затверджене Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів, який вівся з метою запровадження єдиної системи обліку електронних інформаційних ресурсів держави і формувався з використанням новітніх досягнень у сфері ІКТ. Наразі це Положення втратило чинність на підставі постанови КМУ від 01.09.2023 р. № 969 «Про функціонування Реєстру публічних електронних реєстрів», але наказ, прийнятий на виконання п. 9 зазначеного Положення щодо затвердження форми заяви для включення електронного інформаційного ресурсу є чинним [14].

Окрему групу НПА складають урядові постанови та розпорядження, дія яких передбачена на поточний рік або на певний період, як то:

- перелік завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2004 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування [15];
- питання організації виконання Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004–2007 рр. [16];
- питання забезпечення виконання Державної програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2004–2007 рр. [17];
- застосування автоматизованих інформаційних систем у процесі підготовки і проведення у 2004 р. виборів Президента України [18].

Сфера е-документообігу в ОБВ та ОМС також була предметом значної уваги КМУ, який цього року врегулював такі види відносин:

1) Порядок засвідчення наявності е-документа (е-даних) на певний момент часу (постанова КМУ від 26.05.2004 р. № 680 – втратила чинність на підставі постанови КМУ № 992 від 07.11.2018 р., яка також втратила чинність на підставі постанови КМУ № 764 від 28.07.2024 р. [19]);

2) Типовий порядок здійснення е-документообігу в ОБВ (постанова КМУ від 28.10.2004 р.

№ 1453 – втратила чинність на підставі постанови КМУ від 17.01.2018 р. № 55 [20]);

3) Порядок обов'язкової передачі документованої інформації (постанова КМУ від 28.10.2004 р. № 1454 – втратила чинність на підставі постанови КМУ від 10.10.2018 р. № 821 [21]);

4) Положення про центральний засвідчувальний орган (постанова КМУ від 28.10.2004 р. № 1451 – втратила чинність на підставі постанови КМУ від 10.05.2018 р. № 356 [22]).

Незважаючи на те, що наразі усі наведені НПА втратили свою чинність, вони безумовно відіграли на той час важливу роль у подальшому розвитку цифрових відносин у сфері державного управління та місцевого самоврядування.

Ще одним важливим блоком НПА в структурі законодавства про е-урядування в 2004 р. виступали підзаконні акти щодо цифрового е-підпису:

– Порядок акредитації центру сертифікації ключів (постанова КМУ від 13.07.2004 р. № 903 – втратила чинність на підставі постанови КМУ від 10.05.2018 р. № 356 [22]);

– Порядок застосування цифрового е-підпису ОДВ, ОМС, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності (постанова КМУ від 28.10.2004 р. № 1452 – втратила чинність на підставі постанови КМУ від 19.09.2018 р. № 749, яка також втратила чинність на підставі постанови КМУ від 01.08.2023 р. № 798 [23]).

В окрему групу НПА пропонується об'єднати акти, що були покликані врегулювати різноманітні види відносин, суміжних із цифровими управлінськими (виборчі, безпекові, міжнародні, екологічні) як то:

технічне завдання на модернізацію та розвиток інформаційно-аналітичної підсистеми «Вибори Президента України» Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори» [24];

оперативно-технічне управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану [25];

національний координатор Міжурядової програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх» [26];

інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля [27].

Втім ключовими НПА у сфері е-урядування, що були прийняті у 2004 р., слід визнати Указ Президента України від 31.07.2004 р. № 854/2004 [28] та розпорядження КМУ від 18.10.2004 р. № 759-р. [29].

Першим було визнано створення ефективних організаційних та правових умов для всебічної реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, забезпечення відкритості діяльності ОВВ, врахування громадської думки у процесі підготовки та організації виконання їх рішень, підтримання постійного діалогу з усіма соціальними групами громадян,

створення можливостей для вільного та об'єктивного висвітлення усіх процесів у цій сфері засобами масової інформації (далі – ЗМІ) пріоритетними завданнями КМУ, центральних та місцевих ОВВ.

Другим вказано враховувати у своїй роботі рекомендації для центральних та місцевих ОВВ щодо опрацювання пропозицій, висвітлюваних у ЗМІ, а також одержаних під час проведення консультацій з громадськістю на виконання зазначеного вище указу Президента, а також забезпечити розміщення і систематичне оновлення інформації та технічну підтримку власних веб-сайтів відповідно до вимог постанов КМУ від 04.01.2002 р. № 3 та від 29.08.2002 р. № 1302, здійснити заходи щодо запровадження е-системи «Електронна громадська приймальня».

Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва у своєму роз'ясненні зазначив, що державна регуляторна політика, як напрям політики держави, спрямована на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими ОДВ та суб'єктами господарювання, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності [30].

2005 р. не був настільки продуктивним, як попередній, але його особливістю стала підвищена увага президента та парламенту до сфери, що досліджується. Зокрема, цього року Верховна Рада України прийняла одразу чотири постанови, якими відзначалися проведення парламентських слухань «Сучасний стан та перспективи розвитку державної політики у сфері свободи слова та інформації» [31] та з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні [32, 33], а також Завдання Національної програми інформатизації на 2006–2008 рр. [34].

Президентом були прийняті два укази про:

1) вдосконалення державного управління в інформаційній сфері [35];

2) першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій [36].

В останньому було встановлено, що розвиток в Україні інформаційного суспільства та впровадження новітніх інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя, діяльності ОДВ та ОМС є одним із пріоритетних напрямів державної політики.

2005 р. також відзначився укладенням Угоди між Україною та ЄС про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом [37]. Ст. 6 цієї Угоди передбачала, що Україна, ЄС та організації останнього, які визначені в ст. 3, повинні забезпечувати режим безпеки та мати НПА в сфері безпеки та програми безпеки, що ґрунтуються на таких основних принци-

пах і мінімальних стандартах безпеки, які будуть виконуватись у системах безпеки Сторін, установлених згідно зі ст. 11, для забезпечення еквівалентного рівня захисту інформації з обмеженим доступом, на яку поширюється дія цієї Угоди.

Проте найбільшу активність у нормотворчості, що абсолютно природно, виявив вітчизняний уряд. Його постановами та розпорядженнями були врегульовані такі види відносин, що безпосередньо чи опосередковано стосуються е-урядування:

1) послуги з розвитку Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори» [38; 39];

2) використання коштів державного бюджету для збирання, обробки та розповсюдження офіційної інформаційної продукції [40];

3) Положення про Реєстр інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем ОБВ, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління [41];

4) Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг (постанова КМУ від 09.08.2005 р. № 720 – втратила чинність на підставі постанови КМУ від 11.04.2012 р. № 295 [42]).

До поточних підзаконних актів уряду на 2005 р. віднесемо такі:

– План заходів щодо виконання у 2005 р. Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004–2007 рр. [43, 44];

– Перелік завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2005 р., їх державних замовників та обсягів фінансування [45];

– генеральний державний замовник і керівник Національної програми інформатизації [46].

В сфері відносин е-документів відмічу наказ Державного комітету архівів України, яким було затверджено Порядок зберігання електронних документів в архівних установах (втратив чинність на підставі наказу Міністерства юстиції України від 11.11.2014 р. № 1886/5 [47]).

Висновки. Проведений огляд та аналіз правового регулювання відносин е-урядування на етапі інтернетизації діяльності ОДВ впродовж 2004–2005 рр. дав підстави стверджувати наступне.

1. Встановлено, що комплексний інститут е-уряду, як складова законодавства про е-урядування, являє собою систему нормативних приписів кількох галузей законодавства, які безпосередньо чи опосередковано регулюють певну сукупність суспільних відносин у сфері особливого виду державного управління, заснованого на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, Інтернету та всесвітньої мережі у поєднанні з організаційними змінами та новими навичками з метою підвищення ефективності, підконтрольності та прозорості органів влади при наданні державних е-послуг, впровадженні процесів е-демократії та державної цифрової політики.

2. Розкрито надзвичайну результативність 2004 р. у формуванні правової бази е-урядування, що розпочався зі створення Єдиної інформаційної системи з обліку, зберігання та оцінки майна, що реалізується за рішеннями органів виконавчої влади та затвердження Порядку легалізації комп'ютерних програм в органах виконавчої влади. Важливими складовими предмету права е-урядування цього року виступала сукупність відносин щодо реєстру електронних інформаційних ресурсів, е-документів та е-документообігу в органах влади, цифрового е-підпису. Незважаючи на те, що більшість з прийнятих того часу актів втратили свою чинність, вони безумовно відіграли важливу роль у подальшому розвитку цифрових відносин у сфері державного управління та місцевого самоврядування.

3. Обґрунтовано доцільність врахування приписів, що були покликані врегулювати різноманітні види відносин, суміжних із цифровими управлінськими (виборчі, безпекові, міжнародні, екологічні) як то: – модернізація та розвиток Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори»; – оперативно-технічне управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану; – координація Міжурядової програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх»; – інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля; – зберігання е-документів в архівних установах тощо.

4. Аргументовано, що ключовими нормативно-правовими актами у сфері е-урядування, які були прийняті у 2004 р., слід визнати Указ Президента України від 31.07.2004 р. № 854/2004 та розпорядження КМУ від 18.10.2004 р. № 759-р. Першим було визнано створення ефективних організаційних та правових умов для всебічної реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, забезпечення відкритості діяльності органів виконавчої влади, врахування громадської думки у процесі підготовки та організації виконання їх рішень пріоритетними завданнями органів влади. Другим вказано забезпечити розміщення і систематичне оновлення інформації та технічну підтримку власних веб-сайтів, здійснити заходи щодо запровадження е-системи «Електронна громадська приймальня».

5. Виявлено окрему підзаконних нормативно-правових актів, прийнятих впродовж 2004–2005 рр., дія яких була передбачена на поточні роки або на певний період, як то: – перелік завдань (проектів) Національної програми інформатизації, їх державних замовників та обсягів фінансування, а також генеральний державний замовник і керівник програми; – план, організація та забезпечення виконання Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України; – застосування автоматизованих інформаційних систем у процесі підготовки і проведення у виборів Президента України.

Встановлено, що особливістю 2005 р. у формуванні правових засад інтернетизації діяльності органів влади стала підвищена увага президента та парламенту до сфери е-урядування. Зокрема, цього року Верховна Рада України прийняла одразу чотири постанови, якими відзначалися проведення парламентських слухань «Сучасний стан та перспективи розвитку державної політики у сфері свободи слова та інформації» та з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні, а також Завдання Національної програми інформатизації. Президентом були прийняті два укази про вдосконалення державного управління в інформаційній сфері та першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій.

Література

1. Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 coordinating the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors. Official Journal of the European Union. 30.4.2004. L 134/1. Vol. 47.
2. Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts. Official Journal of the European Union. 30.4.2004. L 134/114. Vol. 47.
3. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Action plan for the implementation of the legal framework for electronic public procurement /COM/2004/0841. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004DC0841> (дата звернення: 28.07.2024).
4. Rowan Wilson. European Union Public Licence – An Overview (02.08.2011). URL: <http://oss-watch.ac.uk/resources/eupl> (дата звернення: 28.07.2024).
5. Communication of 26 September 2003 from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «The Role of eGovernment for Europe's future» [COM(2003) 567. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52003DC0567> (дата звернення: 28.07.2024).
6. Україна: поступ у XXI століття. Стратегія економічної та соціальної політики на 2000–2004 рр. : Послання Президента України до Верховної Ради України від 23 лютого 2000 р. № 276а/2000. *Урядовий кур'єр*. 28.01.2000.
7. Косич М.В., Губанова Н.Н. Розвиток електронного урядування в Україні. Економіка та управління національним господарством. 2023. № 81–82. С. 52–59. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.81-82.287126>
8. Кірін Р.С. Етапи становлення стратегічних засад механізму забезпечення відкритості міста. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 16–24. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.2>
9. Кірін Р.С. Сучасні стратегічні засади реалізації механізму забезпечення відкритості міста. *Держава та регіони. Серія Право*. 2024. № 1, С. 12–20. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.2>
10. Кірін Р.С., Шеховцов В.В. Право е-урядування: інформаційний та інформатизаційний етапи формування системи джерел. The scientific heritage. 2023. № 121. С. 14–24. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8371806>
11. Benchmarking E-government: A Global Perspective. *Assessing the Progress of the UN Member States*. United Nations – DPEPA, ASPA. 74 p.
12. Ігор Коліушко. Електронне урядування – шлях до ефективності та прозорості державного управління (10.12.2003). URL: <https://pravo.org.ua/elektronne-uryaduvannya-shlyah-do-efektyvnosti-ta-prozorosti-derzhavnogo-upravlinnya/> (дата звернення: 29.07.2024).
13. Деякі питання організації обліку, зберігання та оцінки майна, що реалізується за рішеннями органів виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2004 р. № 154. *Офіційний вісник України*. 2004. № 6, ст. 326.
14. Про затвердження форми заяви для включення електронного інформаційного ресурсу до Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів : наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 02 грудня 2004 р. № 1058. *Офіційний вісник України*. 2004. № 50, ст. 3305.
15. Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2004 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 березня 2004 р. № 181-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2004-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.07.2024).
16. Деякі питання організації виконання Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004–2007 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 березня 2004 р. № 197-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/197-2004-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.07.2024).
17. Деякі питання забезпечення виконання Державної програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2004–2007 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2004 р. № 395-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/395-2004-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.07.2024).
18. Про застосування автоматизованих інформаційних систем у процесі підготовки і проведення у 2004 році виборів Президента України : Розпорядження Президента України від 02 серпня 2004 р. № 190/2004-рп. *Урядовий кур'єр* від 04.08.2004 р. № 145.
19. Деякі питання електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг: постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 р. № 764. *Офіційний вісник України*. 2024 р., № 63, ст. 3762.
20. Деякі питання документування управлінської діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.07.2024).
21. Про затвердження Порядку зберігання документів інформації та її передавання центральному засвідчувальному органу в разі припинення діяльності кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг : постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 р. № 821. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.07.2024).
22. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про електронні довірчі послуги» : постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 356. *Офіційний вісник України*. 2018. № 42, ст. 1489.

23. Про затвердження Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності : постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2023 р. № 798. *Офіційний вісник України*. 2023. № 76, ст. 4297.

24. Про технічне завдання на модернізацію та розвиток інформаційно-аналітичної підсистеми «Вибори Президента України» Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори» : постанова Центральної виборчої комісії від 09 червня 2004 р. № 105. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0105359-04#Text> (дата звернення: 29.07.2024).

25. Деякі питання оперативного-технічного управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 29 червня 2004 р. № 812. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.07.2024).

26. Про національного координатора Міжурядової програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх» : постанова Кабінету Міністрів України від 28 липня 2004 р. № 969. *Офіційний вісник України*. 2004. № 31, ст. 2066.

27. Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля : Постанова Верховної Ради України від 04 листопада 2004 р. № 2169-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 2, ст. 72.

28. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Указ Президента України від 31 липня 2004 р. № 854/2004. *Урядовий кур'єр* від 05.08.2004 р. № 14.

29. Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. № 759-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2004-%D1%80#Text> (дата звернення 29.07.2024).

30. Про роз'яснення законодавства щодо державної регуляторної політики для застосування ефективних форм роботи органів виконавчої влади з громадськістю : роз'яснення Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 26 серпня 2004 р. № 5787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5787563-04#Text> (дата звернення 29.07.2024).

31. Про парламентські слухання «Сучасний стан та перспективи розвитку державної політики у сфері свободи слова та інформації» : Постанова Верховної Ради України від 03 березня 2005 р. № 2449-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 12, ст. 223.

32. Про проведення парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні : Постанова Верховної Ради України від 17 березня 2005 р. № 2488-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 15, ст. 248.

33. Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні : Постанова Верховної Ради України від 01 грудня 2005 р. № 3175-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15, ст. 131.

34. Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2006-2008 роки : Постанова Верховної Ради України від 04 листопада 2005 р. № 3075-IV. *Офіційний вісник України*. 2005. № 45, ст. 2830.

35. Про вдосконалення державного управління в інформаційній сфері : Указ Президента України від 26 вересня 2005 р. № 1338/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338/2005#Text> (дата звернення 29.07.2024).

gov.ua/laws/show/1338/2005#Text (дата звернення 29.07.2024).

36. Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій : Указ Президента України від 20 жовтня 2005 р. № 1497/2005. *Урядовий кур'єр* від 01.11.2005. № 207.

37. Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом : Міжнародний документ від 13 червня 2005 р. (ратифіковано Законом України № 499-V від 20.12.2006 р.). *Офіційний вісник України*. 2007. № 15, ст. 582.

38. Про закупівлю послуг з розвитку Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори» : постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2005 р. № 944. *Офіційний вісник України*. 2005. № 39, ст. 2459.

39. Про закупівлю послуг з модифікації та розвитку інформаційно-аналітичної системи «Вибори народних депутатів України» Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори» : постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2005 р. № 1072. *Офіційний вісник України*. 2005. № 45, ст. 2844.

40. Про використання коштів державного бюджету для збирання, обробки та розповсюдження офіційної інформаційної продукції : постанова Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2005 р. № 883. *Офіційний вісник України*. 2005. № 37, ст. 2281.

41. Про затвердження Положення про Реєстр інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління : постанова Кабінету Міністрів України від 03 серпня 2005 р. № 688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2005-%D0%BF#Text> (дата звернення 29.07.2024).

42. Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 р. № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/295-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення 29.07.2024).

43. Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2005 році Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004-2007 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 № 959-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-2004-%D1%80#Text> (дата звернення 29.07.2024).

44. Про заходи щодо забезпечення виконання у 2005 році Державної програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 р. № 963-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-2004-%D1%80#Text> (дата звернення 29.07.2024).

45. Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2005 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування : розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 серпня 2005 р. № 329-р. *Офіційний вісник України*. 2005. № 32, ст. 1955.

46. Про генерального державного замовника і керівника Національної програми інформатизації : постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2005 р. № 91 (втратила чинність на підставі постанови КМУ № 912 від 16.10.2008 р.). *Офіційний вісник України*. 2005. № 4, ст. 224.

47. Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання : наказ Міністерства юстиції України від 11 листопада 2014 р. № 1886/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14#Text> (дата звернення 29.07.2024).